

Нововолинські прізвища неоднозначного походження (*Баб–Бай*)

О. В. Хвіщук

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Paper received 12.06.17; Accepted for publication 20.06.17.

Анотація. Аналіз нововолинських прізвищ неоднозначного походження виявив розгалужену систему твірних основ, що свідчить про природний і тривалий процес їхнього формування. Такі антропоніми дуже неоднорідні, оскільки представляють різноманітні семантичні й тематичні шари загальноорозмовної лексики, характеризують носіїв в основному за їхніми психічними рисами й особливостями поведінки. Найменувань, які передають негативну оцінку значно більше, а ніж назв на позначення позитивної характеристики чи ознаки Домінування негативної оцінної лексики пов'язано, очевидно, із увагою мовців на відхиленні від норми, де норма – переважно позитивна оцінка.

Ключові слова: антропонім, антропонімікон, апелятив, онім, прізвище.

Вступ. Активізація розвитку антропоніміки як наукової галузі, посилений інтерес до дослідження сучасних і історичних особових назв, вивчення загальнотеоретичних питань – явище не випадкове, а продиктоване насамперед науковими та практичними проблемами, свідчення значимості антропоніміки не лише для мовознавства, а й для гуманітарних наук загалом [3, с. 3]. Українські прізвища як незмінні спадкові найменування, що остаточно сформувалися ще два століття тому, репрезентують тогочасну специфічну лексику, яка відображає матеріальний, культурний, історичний досвід суспільного середовища, у якому вона зародилася та функціонує [2, с. 207].

Короткий огляд публікацій із теми. На сьогодні вже цілісно досліджено прізвища України загалом (Ю. К. Редько), а також проаналізовано антропонімію Закарпаття (П. П. Чучка), Лівобережної України (І. Д. Сухомлин), Лемківщини (С. Є. Панцьо), Бойківщини (Г. Є. Бучко), Буковини (Л. В. Кракалія), Гуцульщини (Б. Б. Близнюк), Верхньої Наддніпрянщини (І. Д. Фаріон), північної Тернопільщини (С. В. Шеремета), Опілля (Г. Д. Панчук), Західного Поділля (Н. І. Рувьова), Житомирщини (Л. В. Ящук), південно-східної України (В. Д. Познанська), Лубенщини (Л. О. Кравченко), Нижньої Наддніпрянщини (І. І. Ільченко), Середньої Наддніпрянщини (Ю. К. Бабій), Дніпровського Припоріжжя (В. О. Горпинич, І. А. Корнієнко), Уманщини (Ю. І. Блажчук), північної Донеччини (Н. Ю. Булава), центральної та східної Донеччини (Ю. М. Новикова), півдня Волинської області (Л. О. Лісова) та ін. Прізвищеву систему м. Луцька опрацьовано в розвідках І. Д. Скорук. Реконструкцією праслов'янського антропонімного фонду ґрунтовно займається В. П. Шульгач. Аналіз прізвищ жителів м. Нововолинська Волинської області доповнить загальне уявлення про українську антропонімну систему на сучасному етапі та в її історичному розвитку.

Мета – зафіксувати сучасні нововолинські антропоніми неоднозначного походження (*Баб–Бай*), зробити їх лексико-семантичний і структурно-словотвірний аналізи.

Матеріали та методи. Джерельною базою статті стали різні реєстри жителів м. Нововолинська, телефонні довідники, матеріали місцевої періодики тощо. Для досягнення поставленої мети використано описовий, зіставний, методи семантичного та структурного аналізу.

В антропоніміконі м. Нововолинська Волинської

області поширені такі прізвища неоднозначного походження:

Бабаєва (пор. ОН ст.-рос. *Бабаев*, 1622 р. (Веселовський, 18)) < *Бабай* (пор. ОН ст.-рос. *Бобай*, 1536 р. (Веселовський, 41), тюрк. ім'я *Бабай* (поширене серед мусульман) (Чуч., 40), прізвисько *Бабай* 'людина, яка має звичку всіх лякати бабаєм', 'людина, яка має темний колір шкіри, непривабливу зовнішність, неохайний вигляд, і цим лякає дітей', 'злий чоловік' та ін. (Арк, I, 49–50)) < *бабай* Спектр мотивації широкий: 1) укр. діал. *бабай* 'домовик' (ЕСУМ, I, 103). На думку Р. М. Козлової, міфонім *бабай*, можливо, первісно означав 'божество домашнього вогнища' (Козлова2, 167), натомість П. П. Чучка вбачає в ньому тюркських демонів чи інших міфонімів [4, с. 182]; 2) рос. діал. *бабай* 'батько', 'старик, дід (завичай так називали башкирців і татар, іронічно росіян)' (СРНГ, 2, 15); 3) рос. діал. *бабай* 'дурна, невміла, неповоротка людина, тухтії'; 'старий холостяк' та ін. (СРНГ, 2, 15); 4) 'дурак', 'бродяга', білор. діал. *бабай* 'той, хто родився біля печі, коли мати топила піч', 'лежебока, гультай' (Козлова2, 166). Р. М. Козлова наголошує, що не варто забувати і про інші значення апелятива *бабай*, адже як термін людської спорідненості, суднобудівництва тощо він належить до древніх терміносистем (Козлова2, 167); 5) правдоподібно, також *Бабаєва* < *Бабай* < *Баба* < *баба* (Р. М. Козлова вважає, що мотивація слова *бабай* субстантивом *баба* очевидна (Козлова2, 167));

Бабак < *бабак*. Спектр мотивації широкий: 1) 'назва тварини' (Гр., I, 13); 2) 'ледар' (ЕСУМ, I, 103), *перен.* 'неповоротка, ледача людина; нероба' (СУМ, I, 75); 3) укр. діал. 'бабій' (Шульгач, 9); 4) пор. ще рос. *бабьяк* 'сором'язливий одружений чоловік', 'залицьяльник' та ін. (ЕССЯ, I, 108), а також рос. діал. *бабака* 'бабуся, мати батька чи матері' (СРНГ, 2, 16);

Бабка < *бабка* 'мати батька або матері' та ін. (СУМ, I, 76); пор. ще рос. діал. апелятив *бабка* 'повитуха', 'дипломована акушерка', 'сільська масажистка', 'чоловік чи жінка, які займаються лікуванням, знахарством, ворожінням' та ін. (СРНГ, 2, 20–21), якщо не *Бабка* < *Баба* < *баба*;

Бабуркін. Теоретично можливі версії: 1) < *Бабурка/о* < рос. діал. апелятив *бабурка* 'вид комах', 'кісточка на рахівницях', 'чашка', 'вівсяний чи житній сніп', 'місце, куди згрібають вугілля з печі' та ін. (СРНГ, 2, 28–29); 2) < *Бабурка/о* < *Бабур/а*. Спектр мотивації широкий: а) < укр. діал. *бабура* 'стара баба' та ін. (ЕССЯ, I, 114); б) < рос. діал. апелятив *бабура*

‘ласкава форма до *бабуся*’, пор. ще рос. діал. дієсл. *бабу́рить* ‘говорити’ (СРНГ, 2, 28), можливо, ‘*так могли називати балакучу людину’; 3) < *Бабурка/о* < *Бабур/а* < *Баба* < *баба*;

Баглик < *Багля* < *багля́* ‘вимощена колодами доро́га’; пор. також дієсл. *ба́глиць* ‘мостити колодами’, ‘довго та боляче бити’ (ЕСУМ, I, 109), рос. діал. ‘сильно топити піч’ (СРНГ, 2, 33). Спираючись на відомий слов’янським мовам семантичний перехід *деревина* < *людина*, українські етимологи не заперечують споріднених зв’язків між *баглай* і *багля* [1, с. 111];

Багнова < *Багно* (пор. особове ім’я *Багно*, докл. див. (Чуч.1, 40), прізвисько *Багно́* ‘людина, яка полю́бляє ходити в ліс по цю рослину’ (Арк., 54)) < *багно́*. Спектр мотивації широкий: 1) ‘болото, драговина, мочар’ (ЕСУМ, I, 110), діал. ‘розмокла внаслідок дощів і танення снігу та ін. грузька місцевість, болото’ (Корзонюк, 68), ‘велике болото’, ‘болото в лісі’, ‘земля, розм’якшена водою’, ‘грузьке болото, де трясеться, колишеться земля’, ‘мокра, заболочена низина’, ‘затоплений ліс’, ‘мохове болото’, ‘низина біля річки’, ‘зарості кущів’ тощо (Данилюк, 9), очевидно, ‘*вказівка на особливості місцевості, виходцем із якої був носій прізвища’; 2) ‘перен. про погане оточення, середовище лихих або відсталих людей, що має несприятливий вплив на кого-небудь’ (ВТССУМ, 54); 3) ‘болотяна чагарникова рослина з дурманячим запахом; використовується в народній медицині’ (СУМ, I, 84); 4) пор. також дієслова *ба́гнути* ‘бажати, дуже чогось прагнути’ (СУМ, I, 85), імовірно, ‘*так могли називати того, хто постійно усього хотів’; *Багнюк* < *багнюк* ‘назва гриба’ (Гр., I, 18), якщо не *Багнюк* < *Багно* < *багно*;

Багрії < *багрії́*. Спектр мотивації широкий: 1) ‘сіро-бурий віл’ (Гр., I, 18); 2) ‘непотріб, неотеса’ та ін. (Чуч., 42); 3) пор. дієсл. *багрі́ти* ‘надавати чому-небудь густо-червоного, багряного кольору’ (ВТССУМ, 54), ‘виробляти колеса’ (Редько, I, 20), а також *багрі́ти* ‘ставати багряним’, ‘вирізнятися багряним кольором’ (ВТССУМ, 54), імовірно, ‘*так називали людину за певними фізичними ознаками, можливо, за кольором волосся тощо’;

Бадира (пор. ОН ст.-укр. *Бадоу*, 1458 р., *Бадо́*, 1403 р. (ССМ, I, 83), псл. корінь **bad-/bod-* ‘коло́ти, довбати, пробивати’ (ЕСУМ, I, 112), а також апелятиви *бад* ‘старий вівчар у Карпатських горах’ (ВТССУМ, 55); діал. *ба́дьо* ‘батько, старший віком чоловік’; діал. *ба́дя* ‘чоловік старшої сестри’ (ЕСУМ, I, 112));

Бажило. Гіпотетично можливі версії: 1) < рос. діал. *бажи́ло* ‘невідступний, нав’язливий прохач, жебрак’ (СРНГ, 2, 46); 2) < **Баж/а* < рос. діал. *баж-баж* ‘вигук, яким кличуть домашніх тварин (зокрема овець)’, пор. також рос. діал. апелятив *ба́жа* ‘хрещена мати’ (СРНГ, 2, 43-44);

Базака < *Баз/о*. Похідне: 1) < *Василь* (СУІ, 60); 2) < *ба́зі* ‘розмова, балаканина’ (Гр., I, 19), правдоподібно, ‘*так могли називати дуже говірливу людину’; 3) < діал. *ба́зі* ‘оладки з тертої картоплі, смажені на олії’ (Корзонюк, 68), імовірно, ‘*про того, хто дуже любив/готував цю страву’; 4) < діал. *базь-базь* ‘вигук, яким підкликають овець’ (ЕСУМ, I, 115), очевидно, ‘*носій прізвища часто використовував це слово у своє-

му мовленні’; 5) пор. ще рос. діал. апелятив *база* ‘крикунка, горласта жінка’ (СРНГ, 2, 47); 6) пор. ще діал. дієсл. *базува́ти* ‘грати на контрабасі’, ‘теревенити, базікати’ (ЕСУМ, I, 114);

Бай (пор. ОН ст.-рос. *Бай*, 1639 р. (Веселовський, 20)), антропонім *Бай* (Шульгач, 9), ОН *Бай* (< *Байсинь* (дет. див. (Худ., 19)). П. П. Чучка зауважує, що це слов’янське чоловіче ім’я може мати трояку етимологічну інтерпретацію, докл. див. (Чуч.1., 41)) < *бай*. Спектр мотивації широкий: 1) ‘казкар’ (Гр., I, 20); 2) ‘у Середній Азії – багач, великий землевласник або скотар, лихвар’ (ВТССУМ, 56), правдоподібно, ‘* так могли називати заможних, впливових людей’; 3) пор. також ст.-укр. *бай* ‘знахар, чаклун’; укр. діал. ‘забава, веселощі’, рос. діал. ‘веселий оповідач, говорун’ та ін. (ЭССЯ, I, 140);

Байда (пор. ОН ст.-рос. *Байда*, 1545 р. (Веселовський, 20)) < *ба́йда́* (реконструкцію псл. **byld-* і дериватів дет. див. (Козлова, I, 15–21)). Спектр мотивації широкий: 1) ‘гульвіса, ледащо’, прізвисько незграбної жінки та ін. (Гр., I, 20); 2) діал. ‘*зневажл.* неповоротка людина’ (Корзонюк, 69); 3) діал. ‘пал’я’, ‘довбаний човен’, ‘загострена колода’ (ЕСУМ, I, 115); 4) пор. також укр. діал. дієсл. *ба́йдати* ‘молоти дурниці, говорити нісенітницю’ (ЕСУМ, I, 116), рос. діал. *ба́йдать* ‘байдикувати’ (ЭССЯ, I, 141) тощо;

Байдак. Спектр мотивації досить широкий: 1) < *байда́к* ‘річкове судно’ (Гр., I, 20); 2) < діал. апелятиви *ба́йдак* ‘невеликий млин (на Дніпрі)’ і *байда́к* ‘велика крижина’, ‘вільне місце’ (ЕСУМ, I, 116); 3) < *байдакі́* ‘селезні, які збиваються в зграї, коли чакки водять виводки’ (Гр., I, 20); 4) пор. діал. дієсл. *ба́йдати* ‘молоти дурниці, говорити нісенітницю’; 5) < рос. діал. *ба́йдак* ‘бешкетник, дурак’ та ін. (СРНГ, 2, 53); 6) < *Байда* < *ба́йда́* (див. *Байда*);

Байдала. Гіпотетично можливі версії: 1) < діал. *байдала́* ‘ледар’ (результат видозміни форми *байда* ‘ледар’ під впливом укр. діал. *байта́ла* ‘бамбула, бовдур’, *байта́ло* ‘нероба, волоцюга’ (ЕСУМ, I, 116; 118)); 2) < імовірно, тат. за походженням юкстапозита *байдала́* (пор. *бай* ‘багач, хазяїн’ і *дала* ‘степ, поле’) (Редько, I, 23); 3) пор. пол. діал. *bajdala* ‘незграбна, нерухлива, безпорадна в житті людина’, ‘нездара, дурень’ (SJP, I, 85);

Байкаров. Теоретично можливі версії: 1) < *Байкар* < *байка́р* ‘автор байок’ (Гр., I, 21); 2) < *Байкар* < *Байка* < *ба́йка* ‘вігадка, розповідь про те, чого насправді не було, не може бути’, пор. ще укр. *ба́йка* ‘дрібниці, жарти’, ‘м’яка бавовняна, рідше вовняна тканина з ворсом; бая’, (Гр., I, 21), а також рос. діал. *ба́йка* ‘говір, мова, розмова про що-небудь’, ‘казка’, ‘прислів’я, приказка, загадка’, ‘колискова пісня’, та ін. (СРНГ, 2, 55); 3) < *Байкар* < *Байка/о* < *Бай* < *бай* (див. *Бай*).

Результати та їх обговорення. У антропоніміці відсутнє цілісне дослідження волинських прізвищ неоднозначного походження, яке б дало змогу встановити локальні особливості антропонімії регіону. Це зумовлює необхідність подальшого вивчення сучасних нововолинських онімів.

Висновки. Отже, аналіз нововолинських прізвищ неоднозначного походження виявив розгалужену систему твірних основ, що свідчить про природний і тривалий процес їхнього формування. Такі антропо-

німи пов'язані з різноманітними тематичними шарами загальноорозмовної лексики, характеризують носіїв в основному за їхніми психічними рисами й особливостями поведінки. Найменувань, які передають негативну оцінку значно більше, а ніж назв на позначення позитивної характеристики чи ознаки Домінування

негативної оцінної лексики пов'язано, на нашу думку, із увагою мовців на відхиленні від норми, де норма – переважно позитивна оцінка. Припускаємо, що строгатість назв із негативною семантикою викликана прагненням перевиховати людину.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Карпенко О. П. Про походження прізвища *Баглай* / О. П. Карпенко // Актуальні питання антропоніміки / відп. ред. І. В. Єфименко. – [б. в.], 2005. – С. 110–117.
- [2] Скорук І. Д. Прізвища-композиції в антропоніміці м. Луцька / І. Д. Скорук // Актуальні питання антропоніміки: зб. наук. читань пам'яті Юліана Костянтиновича Редька. – К., 2005. – С. 207–218.
- [3] Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш; Д. Г. Гринчишин (відп. ред.). – К.: Наук. думка, 1977. – 236 с.
- [4] Чучка П. П. Сліди язичництва в антропонімії українців карпатського регіону / П. П. Чучка // Ономастика України першого тисячоліття нашої ери / відп. ред. Д. Г. Бучко. – К.: Наук. думка, 1992. – С. 176–183.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Арк.** – Аркушин Г. Л. Словник прізвищ північно-західної України: У 3 т / Г. Л. Аркушин. – Луцьк, 2009. – Т. 1–3.
- Веселовський** – Веселовський С. Б. Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии / С. Б. Веселовский. – М., 1974.
- ВТССУМ** – Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь, 2005. – 1728 с.
- Гр.** – Словарь української мови: у 4-х т. / упоряд. з дод. власн. матеріалу Б. Грінченко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958–1959. – Т. 1–4.
- Данилюк** – Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині – Вид. 2-ге, випр. і доп. / О. К. Данилюк. – Луцьк, 2013. – 148 с.
- ЕСУМ** – Етимологічний словник української мови: У 7 т. / гол. ред. О. С. Мельничук. – К.: Наук. думка, 1982–2012. – Т. 1–6.
- ЭССЯ** – Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / Под ред. О. Н. Трубакова и А. Ф. Журавлева. – М.: Наука 1974–2014. – Вып. 1–39.
- Козлова** – Козлова Р. М. Белорусская и славянская гидронимия. Праславянский фонд: У 5 т. / Р. М. Козлова. – Гомель, 2000. – Т. 1. – 262 с.
- Козлова2** – Козлова Р. М. Античные древности Славии (К проблеме этногенеза славян) / Р. М. Козлова. – Гомель, 2014. – 348 с.
- Корзонюк** – Корзонюк М. М. Матеріали до словника західноволинських говірок / М. М. Корзонюк // Українська ді-
- алектна лексика: зб. наук. праць. – К., 1987. – С. 62–263.
- Редько** – Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: у 2 т / Ю. К. Редько. – Львів, 2007. – Т. 1–2.
- СРНГ** – Словарь русских народных говоров / под ред. Ф. П. Филина, Ф. П. Сороколетова, С. А. Мызникова. – М.; Л.; СПб.: Наука 1965–2013. – Вып. 1–46.
- ССМ** – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. / Ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. – К.: Наук. думка, 1977–1978. – Т. 1–2.
- СУІ** – Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. – К., 2005. – 509 с.
- СУМ** – Словник української мови / Гол. ред. І. К. Білодід. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
- Худ.** – Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних від композитних скорочених особових власних імен) / М. Л. Худаш. – К.: Наук. думка, 1995. – 361 с.
- Чуч.** – Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців: історико-етимологічний словник / П. П. Чучка. – Львів: Світ, 2005. – 704 с.
- Чуч.1.** – Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: Історико-етимологічний словник. / П. П. Чучка. – Ужгород: Ліра, 2011. – 432 с.
- Шульгач** – Шульгач В. П. Ойконімія Волині: етимологічний словник-довідник / В. П. Шульгач. – К.: Кий, 2001. – 189 с.
- SJP** – Karłowicza J. Słownik języka polskiego / J. Karłowicza. – Warszawa, 1900. – Т. 1–8.

REFERENCES

- [1] Karpenko O. About the origin *Baglai* surname / O. Karpenko // Current anthroponimics issues / executive editor I. Yefymenko. – 2005. – P. 110–117.
- [2] Skoruk I. Surnames-composites in the anthroponimics of Lutsk city / I. Skoruk // Current anthroponimics issues: collection of scientific readings of Yulian Kostyantynovych Redko. – K., 2005. – P. 207–218.
- [3] Khudash M. From the history of Ukrainian anthroponimics / M. Khudash; D. Grynchyshyn (executive editor). – K.: Naukova dumka, 1977. – 236 p.
- [4] Chuchka P. Traces of paganism in the anthroponymy of the Ukrainian Carpathian region / P. Chuchka // Onomastics of Ukraine in the 1st century / executive editor D. Buchko. – K.: Naukova dumka, 1992. – P. 176–183.

LIST OF THE ABBREVIATIONS USED WITH REFERENCES

- Ark.** – Arkushyn H. L. The surnames' dictionary of north-western Ukraine: in 3 v / H. L. Arkushyn. – Lutsk, 2009. – V. 1–3.
- Veselovskyi** – Veselovskyi S. B. Onomasticon: Old-russian names, nicknames and surnames / S. B. Veselovskyi. – M., 1974.
- GDMUL** – Great Dictionary of Modern Ukrainian Language / executive editor V. T. Busel. – K.; Irpin, 2005. – 1728 p.
- Gr.** – Ukrainian language dictionary: in 4 v. / compiled with adding the data B. Grinchenko. – K.: Publishing house AN USSR, 1958–1959. – V. 1–4.
- Danylyik** – Danylyik O. K. Dictionary of folk geographical Volyn terms – 2nd addition, revised and added / O. K. Danylyik. – Lutsk, 2013. – 148 p.
- EULD** – Etymological Ukrainian language dictionary: In 7 v. / executive O. S. Melnychuk. – K.: Naukova dumka, 1982–2012. – V. 1–6.
- EDSL** – Etymological dictionary of Slavic languages: Proto-slavic lexical fund / edited by O. N. Trubachova and A. F. Zhuravleva. – M.: Nauka 1974–2014. – Part 1–39.
- Kozlova** – Kozlova R. M. Belarusian and Slavonic hydronymy. Protoslavnic lexical fund: In 5 v. / R. M. Kozlova. – Gomel,

2000. – V. 1. – 262 p.

Kozlova2 – Kozlova R. M. Ancient Antiquities of Slavia (To the problem of ethnogenesis of the Slavs) / R. M. Kozlova. – Gomel, 2014. – 348 p.

Korzonyik – Korzonyik M. M. Materials to the dictionary of western Volyn dialects / M. M. Korzonyik // Ukrainian dialect vocabulary: collection of scientific readings. – K., 1987. – P. 62–263.

Redko – Redko Y. K. Dictionary of modern Ukrainian surnames: in 2 v / Y. K. Redko. – Lviv, 2007. – V. 1–2.

DRFD – Dictionary of Russian folk dialects / edited by F. P. Filina, F. P. Sorokoletov, S. A. Myznikov. – M.; StP. : Nauka 1965–2013. – Part 1–46.

OULD – Old Ukrainian language dictionary of XIV–XV century/ Edited by L. L. Gumetska, I. M. Kernytskyi. – K. : Naukova dumka, 1977–1978. – V. 1–2.

UND – Triiniak I. I. Ukrainian names dictionary / I. I. Triiniak.

– K., 2005. – 509 p.

ULD – Ukrainian language dictionary / Executive editor I. K. Bilodid. – K. : Naukova dumka, 1970–1980. – V. 1–11.

Khud. – Khudash M. L. Ukrainian Carpathian names of settlements (formation of Slavic indigenous composite of reduced personal names) / M. L. Khudash. – K. : Naukova dumka, 1995. – 361 p.

Chuch. – Chuchka P. P. The names of Transcarpathian Ukrainians: historical and etymological dictionary / P. P. Chuchka. – Lviv : Svit, 2005. – 704 p.

Chuch.1. – Chuchka P. P. Ukrainian Slavic personal names: Historical and etymological dictionary / P. P. Chuchka. – Uzhgorod : Lira, 2011. – 432 p.

Shulgach – Shulgach V. P. Volyn oykonimiya: etymological word book / V. P. Shulgach. – K. : Kyi, 2001. – 189 p.

SJP – Karłowicza J. Słownik języka polskiego / J. Karłowicza. – Warszawa, 1900. – T. 1–8.

Novovolynsk surnames of mixed origin (*Bab–Bai*)

O. V. Khvishchuk

Abstract. The analysis of Novovolynsk surnames of mixed origin has discovered an extensive system of word stems that indicates the nature and long process of their formation. Such anthroponymies are very heterogeneous as they represent different semantic and thematic layers of common lexis, describe language speakers according to their psychology and behavior. Names that convey negative assessment are more common than names that describe positive characteristics. The dominance of negative evaluation vocabulary is obviously related with the emphasis on speaking deviation from the norm, where the norm is mostly positive evaluation.

Keywords: *anthroponym, anthroponymicon, appellative, onym, surname.*

Нововольнские фамилии неоднозначного происхождения (*Баб–Бай*)

А. В. Хвищук

Аннотация. Анализ нововольнских фамилий неоднозначного происхождения (*Баб–Бай*) обнаружил разнообразную систему образующих основ, что свидетельствует о естественном и длительном процессе их формирования. Такие антропонимы очень неоднородны, поскольку представляют различные семантические и тематические слои общеразговорной лексики, характеризуют носителей в основном за их психическими чертами и особенностями поведения. Наименований, которые передают негативную оценку значительно больше, чем названий для обозначения положительной характеристики или признаков. Доминирование негативной оценочной лексики связано, очевидно, с вниманием говорящих на отклонении от нормы, где норма – преимущественно положительная оценка.

Ключевые слова: *антропоним, антропонимикон, апеллятив, оним, фамилия.*